

Stockholm 24 juni 2024

KLYS remissyttrande över förslaget till revidering av Kulturplan Kronoberg 2025-2028 (Dnr: 23RGK918)

KLYS har tagit del av remissutgåvan av Kulturplan Kronoberg för perioden 2025–2028 (dnr: 23RGK918) och vill för de yrkesverksamma kulturskaparnas räkning härmed lämna följande synpunkter. Flera avsnitt i yttrandet avslutas med sammanfattningar av KLYS förslag till korrigeringar eller kompletteringar.

1 Inledning

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd – utgör en samlad röst för Sveriges professionella kulturskapare i kultur- och konstnärspolitiska politiska frågor och företräder via sina 14 medlemsorganisationer nästan 30 000 yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Dessa arbetar som bl a författare, dramatiker, journalister, bild- och formkonstnärer, musiker, kompositörer, tonsättare, regissörer, skådespelare, filmskapare och dansare. Organisationerna samarbetar inom KLYS i frågor som rör kulturskapares villkor, t ex konstnärspolitik, upphovsrätt, arbetsmarknad, trygghetssystem och yttrandefrihet. KLYS arbete bedrivs numera både på nationell, regional och kommunal nivå, varför kultursamverkansmodellen är särskilt viktig för oss att bevaka.

En av KLYS viktigaste frågor är att *principen om armlängds avstånd* används och värnas. Denna princip har skapats för att konsten ska kunna stå fri från politiska viljor och är av yttersta vikt för att konstnärlig frihet ska kunna upprätthållas och att demokratiska samtal ska kunna ske i samhället. Konstnärliga och kvalitativa bedömningar av offentligt finansierad konst och kultur ska inte göras av den politiska sfären utan av sakkunniga ämnesexperter, yrkesverksamma kulturskapare och konstnärliga ledare, t ex i särskilda referensgrupper. **Principen är viktig att utveckla och upprätthålla, inte minst på regional och kommunal nivå.** KLYS bevakar löpande regionernas och kommunernas främjande av konstnärlig kvalitet och mångfald inom kulturen, samt balansen mellan kultur-, närings- och aspektpolitik av olika slag.

En stark, självständig och inkluderande kultursektor med goda villkor för yrkesverksamma kulturskapare i hela landet utgör en förutsättning för yttrandefrihet, jämställdhet, mångfald och konstnärlig kvalitet och är på så sätt också en garant för yttrandefriheten och demokratin i vårt land.

KLYS vill påminna om att det i den konstnärspolitiska utredning¹ som presenterades våren 2018 konstateras att "förutsättningarna för konstnärer att etablera sig och verka i landets regioner behöver förbättras" – något som fortfarande år 2024 är aktuellt att beakta, inte minst mot bakgrund av pandemin, dess följdverkningar och den ekonomiska kris som nu pågår. Vi vill i sammanhanget också hänvisa till KLYS yttrande² över den sk återstartsutredningen³, samt till KLYS valprogram⁴, där KLYS anger sina prioriteringar för ett starkt kulturliv efter pandemin. Dessa dokument har bäring på såväl den nationella som den regionala och kommunala nivån – och belyser en rad konstnärspolitiska sakfrågor som är viktiga att beakta på både regional och kommunal nivå.

¹ *Konstnär – oavsett villkor?*, SOU 2018:23, sid 406

² <https://klys.se/wp-content/uploads/2022/02/KLYS-yttrande-over-Aterstartsutredningen-SOU-2021-77.pdf>

³ Från kris till kraft; SOU 2021:77

⁴ https://klys.se/wp-content/uploads/2022/02/2202_KLYS_Valprogram2022_A4_final-2.pdf

2 Övergripande synpunkter

KLYS ser positivt på Region Kronobergs förslag till en revidering av kulturplanen för perioden 2025-2028. Det är tydligt framåtsyftande, välskrivet och sakligt sett mycket föredömligt i innehållet. Emellertid skulle det vara önskvärt med generellt mer konkretion i planen. Det är ofta väldigt allmänt hållet, även i utvecklingsförslagen. Vi hyser en viss tveksamhet inför upplägget med två skilda dokument (Nulägesbeskrivning resp. "remissversion kulturplan"), eftersom det inte blir helt lätt för läsaren att orientera sig i sakfrågorna. Vi reagerar även på tonen i texten – det blir oklart vem regionen vänder sig till med dessa två dokument. Det som kallas "remissversion kulturplan" presenterar en pedagogiskt skriven del som ägnar mycket utrymme åt att redogöra för kultursamverkansmodellen i sig, vilket väcker frågor om regionens avsikter med en så grundlig genomgång av kulturpolitiska mekanismer – särskilt då modellen i sig nu är etablerad hos de flesta efter relativt många år.

KLYS vill ändå understryka att vi sätter stort värde på att Kronoberg med denna reviderade kulturplan framvisar en stark konstnärspolitisk ambition och lyfter kulturskaparnas villkor tydligt, samt relativt utförligt går igenom de olika konstområdenas förutsättningar och utvecklingsmöjligheter i regionen.

Det är informativt skrivet om och hur dokumentet är tänkt att kopplas till årliga handlingsplaner. Däremot kunde det förklaras bättre om hur de olika verksamhetsområdena som planen är tänkt att hantera kan skilja sig åt när det gäller handlingsplanerna, och i vilken grad yrkesverksamma kulturskapare ska kunna ha insyn i framtagande och formuleringar av årliga planer.

Konstområdena i planen

Vid sidan av de konst- och kulturområden som nämns i samverkansmodellens förordning brukar många regioners kulturplaner idag även lyfta fram bl a *circus*, *dramatik*, *foto*, *spelkultur* och *dataspel*. KLYS saknar skrivningar om området *dramatik* i planen. Vi noterar också att knappt något skrivs om *spelkultur* eller om *circus*.

KLYS kommentarer och förslag:

- En framsynt och välskriven kulturplan som dock saknar konkretion i många delar.
- Vilken insyn har kulturskapare i framtagandet av årliga verksamhetsplaner?
- Saknas skrivningar om området *dramatik* och i stort sett om *circus* och *spelkultur*.

3 Begrepp och definitioner

Begreppet kulturskapare

Som regionens kulturförvaltning säkerligen redan vet förespråkar KLYS generellt sett att regionerna i sina kulturplaner har en konsekvent användning av begreppet **professionell** (eller *yrkesverksam*) **kulturskapare** för att beteckna konstnärligt yrkesverksamma inom alla konstområden; såväl fritt verksamma, som institutionsanställda och sådana som kombinerar dessa verksamhetsformer.

KLYS noterar att Region Kronoberg i sin kulturplan är konsekvent och noga i att använda sig av ordet *kulturskapare*. Eventuellt bör det göras en genomgång av hur det framgår att skrivningar handlar om just professionella kulturskapare, eftersom ordet *professionell* saknas på en rad ställen där kulturskapare nämns. Alternativt kan yrkestitlar som författare, översättare, dramatiker, dansare, musikskapare, musiker, filmskapare, skådespelare, regissör etc. nämnas rent konkret i texten.

Kulturell mångfald

KLYS värdesätter att regionen tydligt betonar vikten av tillgången till ett brett och varierat kulturutbud genom en rad olika skrivningar i denna kulturplan, och att *Unescos mångfaldskonvention*⁵ nämns.

Kulturens egenvärde, konstnärlig kvalitet, konstnärlig frihet och yttrandefrihet

KLYS välkomnar att begreppet *kulturens egenvärde* förekommer och understryks på flera ställen i planen. Också ordet *kvalitet* och begreppet *konstnärlig kvalitet* nämns på en rad ställen i planen liksom i nulägesbeskrivningen.

KLYS vill understryka vikten av att regioner i sina kulturplaner är konsekventa om *kvalitet* inom *alla* konstområden, inte bara inom vissa, och att ordet inte bara blir ett i planen välklingande ord i skrift, utan att det ges konkret innebörd i kulturutvecklingsarbetet i realiteten. Det ska inte vara en regions uppgift att själv definiera och specifikt beskriva vad konstnärlig kvalitet är, utan något som inom ramen för *armlängds avståndsprincipen* referensgrupper/externa sakkunniga ska hjälpa till att orientera kring. Här är Region Kronobergs kulturplan tydligare än flera andra regioner, vilket KLYS sätter stort värde på.

KLYS välkomnar att både *konstnärlig frihet* och *yttrandefrihet* lyfts fram mycket i planen och kopplas till kulturskapares villkor.

KLYS kommentarer och förslag:

- Begreppet *kulturskapare* används konsekvent och tydligt i planen. Förtydliga gärna på vissa ställen med att påpeka att det gäller *professionella*.
- Bra hur vikten av *kulturell mångfald* betonas i planen.
- Regionen understryker *kulturens egenvärde* och *konstnärlig frihet* på ett tydligt och bra sätt.
- Var konsekvent i planen med att lyfta *konstnärlig kvalitet* inom samtliga konstområden.

4 Samråd med professionella kulturskapare

Det är positivt hur regionen i sin plan redogör för dialogarbetet som ligger till grund för framtagande av planen, liksom hur det förklaras en del om vikten av dialoger i uppföljningar av planen. KLYS ser dock helst att regionen på sikt väljer att inrätta ett formellt konstområdesövergripande kulturskaparråd med yrkesverksamma kulturskapare som representerar sina konstområden. Här kan KLYS vara behjälpligt.

KLYS medlemsorganisation Svenska Fotografers Förbund (SFF) vill hoppas och tro att yrkesgruppen fotografer räknas in aktivt vad gäller regionens dialoger och samråd. SFF uppmuntrar regionen att ta in en yrkesfotograf i något av de dialogfora som regionen ev. har eller ska inrätta med det professionella kulturlivet. Det skulle vara ett lämpligt första steg för att öka kunskapen om fotografi och förståelsen för behoven bland yrkesverksamma fotografer i Kronobergs kulturliv. SFF hjälper gärna till med förslag på namn och kontakter. Se vidare i avsnitt 7.3 nedan.

Några generella informationspunkter om KLYS syn på regionala samråd med kulturskapare

- KLYS förespråkar en konstområdesövergripande dialoggrupp för att involvera professionella kulturskapare från alla konstområden i en samlad och samstämmig löpande dialog runt kulturplanens framtagande, genomförande och uppföljning.

---

⁵ <http://u4614432.fsdata.se/wp-content/uploads/2013/09/Unescos-konvention-om-skydd-f%C3%B6r-och-fr%C3%A4mmande-av-m%C3%A5ngfalden-av-kulturyttringar.pdf>

- KLYS betonar vikten av att en representant för ett konstområde ska vara erkänt yrkesverksam och medlem i någon av KLYS medlemsorganisationer – något som borgar för professionalism och insyn i kultur- och konstnärspolitiska strukturer, både nationellt och regionalt, inom respektive konstområde. Läs mer i *KLYS samrådsguide* med rekommendationer för samrådsarbetet i regionerna. Se länk nedan⁶.
- Samrådets deltagare ska arvoderas för varje möte enligt särskilda arvodesrekommendationer som KLYS tagit fram i samarbete med KLYS medlemsorganisationer; se broschyr *Att ta betalt*⁷.
- KLYS vill också påminna om vikten av att lyfta *samtliga* professionellt verksamma kulturskapares röster och perspektiv i regionen, oavsett anställnings-/verksamhetsform/institutionskoppling. Samrådet bör så långt det är möjligt omfatta och representera både kulturskapare från det fria kulturlivet och anställda kulturskapare vid kulturinstitutioner i regionen. Om möjligt även sådana som kombinerar dessa verksamhetsformer. Även institutionsanställda kulturskapares synpunkter måste beaktas.

5 Regionens kulturpolitiska prioriteringar

Regionen utgår i sin kulturplan pedagogiskt klart och tydligt från de formuleringar som ligger till grund för kultursamverkansmodellen och de nationella kulturpolitiska målen. På sidan 4 konstateras att: "Kulturplan Kronoberg 2025-2028 tar sin utgångspunkt i de nationella mål som riksdagen beslutat om; kulturpolitikens *självständighetsmål*, *deltagandemål* och *samhällsmål*."

För att uppnå dessa långsiktiga mål har Region Kronoberg fastställt sex stycken prioriteringar för planperioden.

KLYS ser mycket positivt på att kulturskaparnas villkor lyfts fram bland planperiodens prioriteringar, men vi ställer oss frågande till vem som i praktiken ska ta huvud- respektive delansvar för att goda förutsättningar skapas.

KLYS instämmer i regionens välformulerade visioner om "att yttrandefrihet och konstnärlig frihet är viktiga utgångspunkter för demokrati" (nulägesbeskrivningen), även om det är självklart är nödvändigt att detta poängteras. Båda dokumenten är fulla med positivt laddade formuleringar: "Region Kronobergs vision är ett gott liv i ett livskraftigt Kronoberg. Det ska vara attraktivt att bo, arbeta och leva här. Kultur och bildning bidrar till visionen genom att skapa ett dynamiskt, öppet och demokratiskt Kronoberg." Att långsiktiga kulturpolitiska mål framhålls är särskilt viktigt: "Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund", "Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet", "Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling."

Principen om armlängds avstånd

Region Kronoberg lät 2023 göra en extern utredning av hur *principen om armlängds avstånd* tillämpas internt i organisationen. Det glädjer oss eftersom det visar på en vilja att ta frågan om armlängds avstånd och det egna ansvaret och agerandet i frågan på stort allvar. Vikten av att följa principen påtalas och beskrivs föredömligt tydligt i planen. Det går i linje med vad Myndigheten för Kulturanalys skriver i sin rapport från 2021 när det gäller rekommendationer om konstnärlig frihet och att på regional och

⁶ http://www.klys.se/wp-content/uploads/2015/11/KLYS_broschyr_samradsguide_2017.pdf

⁷ <https://klys.se/arvodesrekommendationer/>

kommunal nivå i större utsträckning använda sig av externa sakkunniga på kulturområdet i bedömningsprocesser för vilken konst som ska få stöd.⁸

En viktig fråga som planen borde ge mer svar kring är hur regionen avser att arbeta under planperioden för att upprätthålla kulturens egenvärde och konstnärlig kvalitet bl a i tvärpolitiskt utvecklingsarbete med sådant som hälsa, hållbarhet, Agenda 2030 och kulturella och kreativa branscher. (Mer om KKB i avsnitt 6 nedan.)

Kommunerna

KLYS välkomnar att regionen lyfter fram kommunerna på många ställen i planen när det gäller samverkan mellan olika parter i regionens kulturliv, och att det finns en uttalad ambition om att stärka kommunernas roller. Förslagsvis kunde skrivningar om kommuner samlas mer fokuserat i ett avsnitt.

Vi vill påminna om komplexiteten med små och stora kommuner med olika politiska styren och verksamhetsuppdelning. Detta är ett förhållande som kan vara problematiskt för utvecklingsarbetet på sikt. Hur ska regionen stimulera en eventuellt mindre ambitiös kommun så att kulturplanen förverkligas likvärdigt för samtliga medborgare i regionens alla kommuner?

KLYS kommentarer och förslag:

- KLYS välkomnar att kulturskaparna lyfts bland regionens kulturpolitiska prioriteringar och att *principen om armlängds avstånd* beskrivs mycket bra. Bör skrivas något om hur kulturens egenvärde ska värnas i relation till ev. instrumentella perspektiv i det tvärpolitiska arbetet.
- Kommunerna lyfts fram bra i planen, men kunde kanske samlas mer fokuserat i ett avsnitt. Vi vill påminna om att se till att likvärdighet i kulturen ska upprätthållas mellan alla regionens kommuner under hela planperioden.

6 Kulturskapers villkor och regional konstnärspolitik

Kronobergs kulturplan visar på väldigt goda konstnärspolitiska ambitioner. Kulturskapers villkor framhävs tydligare än i många andra regioners planer. Det är kompetent skrivet om att kulturskappare behöver skäliga villkor för att kunna verka professionellt.

KLYS ser att Region Kronoberg har en förståelse för att ett livskraftigt kulturliv bygger på att kulturskappare kan utveckla sina konstnärskap och verka under rimliga arbetsvillkor, samt att många kulturskappare är egenföretagare och en del av det lokala och regionala näringslivet. Vi önskar dock att i planen kunna läsa mer konkret om vad regionen själv vill göra i sak när det gäller den fria konsten/den konstnärliga friheten, t ex möjligheten för kulturskappare i det fria kulturlivet att skapa egna regionala projekt via projektbidrag. Regionen skulle i sin plan behöva visa mer på förståelse för hur kulturskapers yrkesvägar kan stimuleras, som t ex att gå på folkhögskola till att jobba på institution. Däremellan är det många steg – vi undrar hur regionen i sin kulturpolitik kan stötta det?

Kulturskapers avtal och ekonomiska villkor

Regionen är välformulerad om kulturskapers villkor, men faktiskt främst med stora penseldrag och inte särskilt specificerande beskrivet. KLYS saknar i Kronobergs plan mer konkreta redogörelser för vad kulturskapers ekonomiska villkor handlar om i sak. De olika konstområdena relaterar på olika vis till

---

⁸ *Så fri är konsten - Den kulturpolitiska styrningens påverkan på den konstnärliga friheten*, MYKA, Rapport 2021:1, s 17, 235-236; den tredje rekommendationspunkten

avtalspolicys av olika slag, som t ex att MU-avtal för bild och form är något helt annat än kollektivavtal för orkestermusiker, vilket borde förtydligas och förklaras i planen. Det blir i våra ögon märkligt att en på det stora hela så välskrivna kulturplan inte ens nämner grundläggande nationella riktlinjer i kulturpolitiken, som exempelvis just MU-avtalet.

Även om denna kulturplan lär kompletteras med årliga planeringsdokument med mer detaljer bör en flerårig kulturplan i alla fall nämna vad olika konstområdets avtal och ersättningar faktiskt gäller principiellt. Regionen bör komplettera i planen med skrivningar om att ersättningar och arvoden ska följa gällande kollektiv- och ramavtalsnivåer – det ska gälla även om den som beställer arbetet inte omfattas av dessa. Vi vill påminna om att regionen alltid i sin egen anslagsgivning till professionella kulturaktörer bör beakta såväl gällande kollektiv- och ramavtal, som gällande arvodesrekommendationer och upphovsrätt. (Jämför vad vi skriver nedan i avsnittet om scenkonst.)

Generellt sett finns alltid risken med de fleråriga kulturplanerna att ambitioner gällande stärkta villkor för kulturskapare blir allt för allmänt hållna och därför kan kvarstå som regionala viljeinriktningar under hela planperioden, snarare än konkreta insatser i praktiken inom respektive verksamhetsområde.

Kulturskapares arbetsmiljö

Ingen yrkesverksam kulturskapare ska gå sönder på jobbet. Många gånger är kulturskapare anlitade eller inhyrda för att genomföra ett specifikt arbete eller finnas på en viss plats vid ett visst tillfälle i den offentligt arrangerade kulturen. Då är det viktigt att de har en trygg arbetsmiljö. Hos t ex scenarbetare på konserter och musikturnéer är det inte ovanligt med bristfälliga loger, arbetstider, och mycket annat. Region Kronoberg påtalar vikten av en god arbetsmiljö för kulturskapare, men det blir bara en generellt konstaterande mening. KLYS ser gärna att regionen utvecklar sig mera kring hur den arbetar främjande för arbetsmiljön i kulturlivet. Vi välkomnar nulägesbeskrivningens så tydliga påpekande om utmaningarna med att förebygga hot och hat mot kulturskapare.

Kompetensutveckling för kulturskapare

KLYS välkomnar att kompetensutveckling för kulturskapare påtalar i nulägesbeskrivningen och i kulturplanen. Men på det stora hela är det tunt i ämnet, som faktiskt skulle kunna ges ett eget rubricerat avsnitt i planen för att öka tydligheten kring regionens avsikter.

Gränsdragningar mellan professionellt och ideellt kulturskapande

KLYS värdesätter att Region Kronoberg lyfter civilsamhällets roll i kulturlivet och betonar vikten av samverkan mellan den ideella sektorn, det offentliga och de professionella kulturskaparna. Vi vill uppmärksamma att det finns delar av det regionala kulturlivet där det kan vara komplext att hantera gränsdragningar mellan ideellt respektive professionellt kulturskapande samt amatörkultur. Jämför vad vi skriver nedan i scenkonstavsnittet om arrangörer.

Det är viktigt hur gränsen mellan professionella och amatörer kan upprätthållas på sikt. Liksom den konstnärspolitiska utredningen från 2018 betonar, menar KLYS att professionella kulturskapare med erfarenheter och kunskaper från sina yrken har avgörande betydelse för konst- och kulturlivets utveckling i en region, inte minst i lokalsamhällena. Professionell konst och kultur är ofta utgångspunkt och förebild för amatörverksamheter och bygger på en god samverkan med ideella krafter och initiativ. De yrkesverksamma kulturskaparna kan fungera som draglok, katalysatorer och fortbildare i föreningslivet och för medborgare som på olika vis är delaktiga i kulturlivet.

KLYS ser långsiktigt en generell fara i landets regioner att ett motsatsförhållande kan uppstå mellan ideellt driven och professionell kultur, och att ekonomiska hänseenden tenderar att styra den regionala

politiken mot kostnadseffektiva lösningar, där föreningsverksamhet och ideell kultur ibland stimuleras mer än professionell kulturutveckling. Risken tror vi är störst i gles- och landsbygd där det ofta finns mindre resurser till professionell kulturell infrastruktur och kompetens.

Kartläggning av kulturskaparna och deras förutsättningar

KLYS ser gärna att regioner generellt sett i sina kulturplaner säger något om det finns planer på att kartlägga yrkeslivet i regionens kultursektor. I Kronobergs kulturplan tycks det saknas skrivningar om detta.

Inom konstområden där detta inte redan gjorts rekommenderar KLYS att det görs en översikt över vilka kulturskapare som är yrkesverksamma i regionen; vilka som är knutna till de olika kulturinstitutionerna samt under vilka villkor de utför sina uppdrag och anställningar. En sådan kartläggning bör vara ett levande dokument att återkommande uppdatera för att skapa en god grund för en välförankrad och utvecklad regional konstnärspolitik under planperioden, som inger förtroende hos alla inblandade parter. En löpande regional kartläggning kan med fördel ta sin utgångspunkt i den konstnärspolitiska utredningens från 2018 samt i regeringens konstnärspolitiska skrivelse från 2021⁹ och den s k återstartsutredningen¹⁰. KLYS står till förfogande vid behov inom olika former av kartläggningsarbete i kulturlivet.

Konstnärlig residensverksamhet

Ett konstnärresidens sätter regionen på kartan; lockar dit intressanta namn, och i förlängningen kan yrkesverksamma kulturskapare få upp ögonen för lokala berättelser och perspektiv att förmedla till omvärlden. Ofta kan publika framträdanden kopplas till residenset som ett sätt att ge tillbaka. Egna regionalt eller interregionalt organiserade residens behöver inte alltid vara särskilt kostsamma eller svåra att arrangera.

I nulägesbeskrivningen lyfts residensverksamheter fram relativt mycket, men KLYS noterar att Region Kronoberg i kulturplanen för kommande planperiod inte presenterar några utvecklingsförslag för residens. Hur ser regionens ambitioner ut för konstnärlig residensverksamhet gällande olika konstområden under planperioden? Detta bör förtydligas. Förslagsvis kan **residens** ges en egen rubrik i planen, där regionen samlar allt om vilka satsningar som planeras inom samtliga konstområden.

Kulturella och kreativa branscher (KKB)

KLYS välkomnar att Kronoberg i sin kulturplan understryker hur viktiga de kulturella och kreativa branscherna (KKB) är i länet. Möjligen kunde det förtydligas mer kring hur kulturskapare/konstnärer är centrala inom området. Vilken är regionens vilja och inriktning med KKB? Vilka är de konkreta förslagen och handlingarna under planperioden för att stärka KKB?

Det vore önskvärt i avsnittet om KKB med några skrivningar om värnandet av konstens egenvärde i relation till företagsutveckling och näringsperspektiv inom kulturen.

Även om mer konkretion sannolikt kommer i årliga handlingsplaner vore det på sin plats i denna plan med redogörelser för KKB som kopplar utvecklingsmål till sakfrågor som exempelvis resurscentra med datorpark, handledningsmöjligheter, replokaler och teknikpooler.

KLYS vill också påminna om behovet av närmare samverkan mellan regional kultur- och näringspolitik, samt mellan kulturförvaltning och näringspolitisk förvaltning på regional nivå, bl a för att se till att näringspolitiska stöd på regional nivå också når fram till egenföretagande kulturskapare, som tyvärr ofta faller utanför specifikt näringsinriktade stöd.

---

⁹ Politik för konstnärers villkor, Skr. 2020/21:109

¹⁰ Från kris till kraft; SOU 2021:77; <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2021/09/sou-202177/>

Det vore värdefullt om regionen etablerade ett kulturskaparråd (enligt vad vi skriver i avsnittet 4 ovan) som konkret kunde engageras i KKB-frågor, t ex genom att få kulturskapare att mötas med regionala näringspolitiska referensgrupper (om sådana finns) för kunskapsbrobyggande i sakfrågor gällande konstnärliga arbetsvillkor och generell KKB-utveckling i regionen.

Upphovsrätt för kulturskapare och konstnärer

KLYS saknar i både Kronobergs nulägesbeskrivning och kulturplan redogörelser för upphovsrätten på kulturområdet. En kulturplan bör innehålla några formuleringar om att värna upphovsrätt för kulturskapare i regionen. Planen bör konkret ta upp hur regionen avser att hantera frågorna kopplade till kulturskapares yrkesverksamheter och villkor. Det vore på sin plats i Kronobergs i övrigt välskrivna plan med textkompletteringar med utvecklande resonemang kring regionens policys gällande upphovsrättsliga frågor i kulturlivet, eventuell kompetensutveckling kring upphovsrätten i kulturlivet, samt förslag på regionala insatser för att stärka upphovsrätten för professionella kulturskapare i länet.

KLYS efterlyser generellt i alla regionala kulturplaner ett tydligt konstaterande att upphovsrätten är en viktig förutsättning för konstnärlig och kulturell utveckling, och att upphovsrättsliga ersättningar aldrig är något man kan bortse från vid uppdrag till kulturskapare och konstnärer och vid användning av deras verk och prestationer. Vid anslagsgivning till konst och kultur, t ex vid digitalisering och digitalt tillgängliggörande av konst och kultur, måste det alltid tas höjd för kostnader för upphovsrättsliga ersättningar till olika upphovsrättsinnehavare, däribland upphovspersoner och utövande konstnärer.

Relevanta regionala satsningar på digitaliseringens möjligheter bör även inkludera spridning av kunskap om upphovsrätten och om och när avtal måste skrivas och ersättning utgå. Regionen bör därför stödja intern och extern kompetensutveckling som belyser digitaliseringens och upphovsrättens möjligheter och utmaningar, även för upphovsrättsinnehavare i länet, och uppmuntra kommunerna att, beroende på användning, skriva avtal med upphovsrättsinnehavarna. Detta är särskilt viktigt om regionen avser att seriöst arbeta för att främja kulturskapares villkor, vilket så tydligt hävdas i detta förslag till ny kulturplan.

KLYS kommentarer och förslag:

- Planen lyfter fram kulturskapares villkor väl, men har bristfälliga skrivningar om **kulturskapares konkreta ekonomiska villkor**, bl a om kollektivavtal och ersättningsnivåer samt olikheterna mellan olika konstområdens arbetsvillkor och avtal.
- Saknas i planen skrivningar om **kartläggning** av yrkesverksamma kulturskapare eller regionens kulturliv i stort. Samverka gärna med KLYS vid behov av information om vilka yrkesverksamma som finns inom olika konstområden.
- Bra att **kompetensutveckling** påtalas, men det saknas utvecklande resonemang om insatser i planen. Samla gärna i ett eget avsnitt.
- Bra att **kulturskapares arbetsmiljö** påtalas. Komplettera gärna om mer konkreta insatser i främjandearbetet gällande arbetsmiljön på kulturområdet.
- Bristfälligt skrivet i planen om **konstnärliga residens**. Samla gärna i ett avsnitt.
- Saknar helt skrivningar om **upphovsrätten** i planen. Komplettera gärna konkret om det ska göras insatser för att värna upphovsrätt för kulturskapare, även specifikt kopplat till digitalisering inom konstområdena.
- **KKB** lyfts fram bra, men koppla det gärna mer till att kulturskaparen är i fokus i KKB. Problematisera gärna kulturens egenvärde i relation till näringar och instrumentella perspektiv.

7 Synpunkter gällande de olika konstområdena

7.1 Scenkonst; teater, dans, cirkus och musik

KLYS och KLYS medlemsorganisation **Fackförbundet Scen & Film** har följande synpunkter gällande planens avsnitt om scenkonst och film:

Angående dans respektive cirkus

I nulägesbeskrivningens avsnitt om professionell teater-, dans- och musikverksamhet på sidan 8 skriver regionen: "Danskonst och samtida cirkus är till exempel relativt oetablerade konstformer, jämfört med teater och musik." Vi känner inte igen oss i denna beskrivning av konstområdena dans och cirkus, som i allra högsta grad kan konstateras vara etablerade konstformer inom scenkonstområdet i Sverige.

Filmkulturell verksamhet

När det gäller film och rörlig bild saknar vi i planen en mer utförlig lägesbeskrivning. Regionen har planer på att stärka "de regionala strukturerna för filmkulturen", men hur? Gäller detta produktionen i sig, visning, distribution eller skolbio?

Regionen skriver positivt om film och filmkultur men vilka är planerna för hur utvecklingsarbetet ska gå till i praktiken?

Kollektivavtal samt löneindexuppräknings

KLYS och Fackförbundet Scen & Film saknar i planen skrivningar om gällande kollektivavtalsnivåer. Avtalsfrågor gäller i olika former inom samtliga konstområden, och utifrån olika avtalspolicys, som t ex att MU-avtal för bild och form är något helt annat än kollektivavtal för t ex orkestermusiker. Sådant här bör förtydligas, förklaras och understrykas bättre i en regional kulturplan.

Vi vill i övrigt gällande hela området scenkonst och musik påminna regionen om den generella problematik som är synnerligen kännbar på scenkonstområdet – att kulturinstitutionerna långsiktigt har svårt att upprätthålla och utveckla verksamheten, eftersom uppräknings av medel inte sker i samma takt som löne- och prisökningar.

Arrangörsleden

KLYS välkomnar planens skrivningar om arrangörsledens viktiga funktion i kulturlivet. Det är angeläget för KLYS att regionen i kulturplanen är tydlig med gränsdragningar mellan vad som under planperioden är satsningar på professionell verksamhet och vad som är amatörverksamheter och kulturverksamhet som bedrivs i ideell regi. Viktigt är att regionen är tydlig med hur offentliga resurser, både regionala, kommunala och nationella, samordnas och fördelas på bästa sätt för en långsiktighet i regionens professionella scenkonstutveckling, samt vilka avtalsenliga och skäliga ersättningsnivåer som gäller.

7.2 Bild- och form

Konstnärernas Riksorganisation företräder 3 500 professionella bildkonstnärer, konsthantverkare och formgivare i Sverige. Vi arbetar för konstnärlig frihet och goda villkor för bild- och formkonstnärer. 41 av organisationens medlemmar är bosatta i Kronoberg. KLYS vill utöver detta avsnitt om bild och form hänvisa till Konstnärernas Riksorganisationens separat inlämnade mer utförliga yttrande om bild- och formområdet i Region Kronobergs kulturplan.

Professionell bild- och formkonst i kultursamverkansmodellen

Regionernas fördelning av medel ska främja en god tillgång för länets invånare till sju kulturområden. Ett av dessa områden är ”Professionell bild- och formverksamhet” som kom med som ett eget område i modellen 2018. Kulturrådets uppföljning av kultursamverkansmodellen för 2022 visar att bara 1,4 procent av statliga, regionala och kommunala medel som fördelas via kultursamverkansmodellen går till området professionell bild- och formkonst, och att 24 verksamheter inom professionell bild- och formkonst (av 249 totalt) erhåller statsbidrag genom modellen. Det rör sig bland annat om regionernas konstfrämjande enheter, konsthallar för visning av samtidskonst, konstkonsulenter och resurscentrum för yrkesverksamma konstnärer. Flera konstmuseer redovisas förvisso under området regional museiverksamhet, men det är tydligt att medlen till de olika konstområdena måste fördelas jämnare.¹¹

Bild- och formkonstnärernas ekonomiska och sociala villkor

Ett vitalt och utforskande konstliv kräver att konstnärerna kan verka under rimliga arbetsvillkor. En stor utmaning är bild- och formkonstnärernas låga inkomster. Konstnärsnämndens rapport *Konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor* från 2016 visar att den sammanräknade medianinkomsten för bildkonstnärer är 13 138 kr i månaden före skatt. Det kan jämföras med hela befolkningen vars motsvarande inkomst är 24 172 kr i månaden.¹²

De allra flesta bild- och formkonstnärer driver sina verksamheter i företagsform. Det finns vare sig anställningar eller kollektivavtal för denna yrkesgrupp. Därför är det av yttersta vikt att regionen följer de avtal och arvodesrekommendationer som gäller i branschen och säkerställer att bild- och formkonstnärer får skäliga ersättningar när de arbetar med till exempel utställningar, gestaltungsuppdrag, föreläsningar eller andra uppdrag för regionala och kommunala arrangörer och andra aktörer med regionalt och kommunalt stöd.

Principen om armlängds avstånd

Ett av de prioriterade målen är att stärka Kronobergs profil inom konstnärlig frihet, yttrandefrihet och litteratur (s 11). Här vill vi gärna göra medskicket att även involvera bild- och formkonstnärerna och bild- och formkonsten. Konstnärernas Riksorganisation har bland annat lanserat webbplattformen Artistic Freedom Watch (<https://artisticfreedomwatch.se/>) där såväl bild- och formkonstnärer som utställningsarrangörer och tjänstepersoner kan rapportera om händelser som de upplever strider mot yttrandefriheten, principen om armlängds avstånd, är diskriminerande eller på annat sätt begränsar deras konstnärliga frihet.

MU-avtalet

Konstnärernas Riksorganisation gjorde 2023 en kartläggning av förekomsten av skrivningar om MU-avtalet och enprocentsregeln i aktuella kulturplaner från de 20 regioner som ingår i kultursamverkansmodellen. Undersökningen visar att 90 procent av kulturplanerna nämner MU-avtalet och att lika många nämner enprocentsregeln.

Region Kronoberg nämner inte någonstans MU-avtalet och hur man förhåller sig till det. Därmed riskerar regionen att sälla sig till det fåtal som inte gör detta. Vi har via mejl inhämtat uppgiften att MU-avtalet ska följas enligt kulturnämndens årliga grundvillkor och att det även är ett krav att alla som får stöd av Region Kronoberg (inkl. arrangörstöd) är skyldiga att betala ut ersättning enligt MU-avtalet. MU-avtalet, en förkortning för avtalet för medverkans- och utställningsersättning, är ett mycket viktigt avtal för bild- och formkonstnärerna som Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Fotografers Förbund och Svenska Tecknare har slutit med svenska staten. MU-avtalet är bindande för statliga arrangörer. Den

11 Kulturrådet, *Kultursamverkansmodellen – Uppföljning av ekonomi, personal och aktiviteter 2022*.

12 [Konstnärsnämnden, *Konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor* \(2016\)](#).

reviderade versionen, som trädde i kraft den 1 januari 2024, tydliggör att avtalet också avser att etablera en god branschpraxis avseende villkor och ersättningar till upphovspersoner för utställning av verk också för andra arrangörer än statliga.

Det reviderade MU-avtalet som trädde i kraft 1 januari 2024 kräver att arrangörerna ökar sina arvodesbudgetar. För utställningsarrangörer om konsthallar förutsätter det ökade anslag. Regionerna är viktiga i detta sammanhang!

Det är avgörande för ett hållbart konstliv att det offentliga agerar förebildligt när det gäller arvoderingar. Tyvärr får konstnärer som ställer ut i kommunal eller regional regi alltför ofta oskäligt låga eller inga ersättningar alls. Detta är oacceptabelt. Vi vill att stat, regioner och kommuner tydligt deklarerar att man ska sluta avtal enligt branschpraxis och de standardavtal som finns inom kultursektorn och agerar förebildligt när det gäller arvodering. Därför är det också av största vikt att det skrivs in i strategiskt viktiga dokument, som kulturplanen, att MU-avtalet ska följas och att regionen budgeterar så att avtalet kan följas.

Vi har tidigare framhållit Region Kronoberg som ett gott exempel i fråga om MU-avtalet genom den modell med en pott där regionen avsatt medel för att fler arrangörer ska kunna följa MU-avtalet fullt ut. Via e-post har vi inhämtat informationen att detta bidrag upphört då det var en tidsbegränsad satsning. I dess ställe finns ett regionalt arrangörsstöd till ideella föreningar, för arvoden för arrangemang inom samtliga kulturområden, som även det villkoras med krav på avtalsenlig ersättning till medverkande. Det totala beloppet för arrangörsstöd är 500 000 kr och 2023 beviljades cirka 64 000 kr till arrangörer inom bild- och formområdet. Vi tycker att det låter som en alldeles för låg summa och rekommenderar Region Kronoberg att göra en översyn över arvoderingen till konstnärer som ställer ut i länet och skjuter till medel för att säkerställa att konstnärer erbjuds skäliga ersättningar.

Vi vill i sammanhanget peka på två goda exempel. I maj 2024 meddelade Västra Götalandsregionen att man skjuter till 5 miljoner kr till kulturnämnden för ökade kostnader för det nya, reviderade MU-avtalet¹³.

Ett sätt att säkerställa att MU-avtalet följs och att regionen budgeterar för detta är att göra som Göteborgs stad och skapa en riktlinje med nyckeltal för arvodering vid engagemang av konstnärer och kulturskapare i kulturnämndens verksamheter som styr det gemensamma arbetet i förvaltningen¹⁴.

Vi föreslår att Region Kronoberg:

- uppdaterar kulturplanen så att det tydligt framgår att regionen följer MU-avtalet – och att det likaledes tydligt ska framgå att de aktörer som får stöd av regionen är förpliktigade att följa MU-avtalet.
- gör en översyn över arvoderingen till konstnärer som ställer ut i länet och skjuter till medel för att säkerställa att konstnärer erbjuds skäliga ersättningar.
- skapar en riktlinje med nyckeltal för arvodering vid engagemang av konstnärer och kulturskapare i kulturnämndens verksamheter som styr det gemensamma arbetet i förvaltningen.

Professionella kulturskapares villkor

Region Kronoberg framhåller återkommande viljan att skapa goda förutsättningar för de kulturskapare som bor och verkar i regionen, och värdet av att göra det. ”En utgångspunkt för ett livskraftigt kulturliv

---

13 <https://via.tt.se/pressmeddelande/3494247/rodgron-lednings-budget-for-2025>

14 Göteborgs stad, Riktlinje för arvodering vid engagemang av konstnärer och utövare i nämndens verksamheter, antagen i Kulturnämnden 2020-02-06 §15 dnr 0741/18 samt <https://kro.se/rapporter/riktlinjer-och-nyckeltal-mu-avtalet>

bygger på att professionella kulturskapare kan verka fritt och under skäligen arbetsvillkor” (s 17). I kulturplanen saknas emellertid skrivningar kring avtal som säkerställer ersättning till bild- och formkonstnärer. Här efterlyser vi mer konkretion.

Det är viktigt även med tanke på att Region Kronoberg som offentlig aktör har ett ansvar att bidra till att rekommenderade ersättningar och arvoden till konstnärer och kulturutövare följs, samt att konstnärer och kulturskapare får tillgång till aktuell kunskap inom området upphovsrätt.

Vi föreslår att Region Kronoberg:

- lyfter in formuleringen ”Region Kronobergs kulturverksamhet ska säkerställa avtalsenliga ersättningar, skriftliga avtal och en god arbetsmiljö för kulturskapare” från nulägesbeskrivningen (s 19) i kulturplanen.
- med större tydlighet framför att uppdragsgivare som erhåller regionala bidrag måste följa rådande avtal och arvodesrekommendationer i branschen. Det skickar en tydlig signal till uppdragsgivande institutioner att rekommenderade ersättningar och rådande avtal ska följas.

Gestaltad livsmiljö, konstnärlig gestaltning och enprocentsregeln

Vi ser positivt på Region Kronobergs arbete ”By2030” och den helhetsyn som kommer till uttryck i nulägesbeskrivningen (s 16). Särskilt gläds vi åt hur betydelsen av konstnärlig gestaltning lyfts fram: ”Konstnärlig gestaltning utgör en viktig del i arbetet med gestaltad livsmiljö. Det skapar förutsättningar för professionella kulturskapare och bidrar till att fler invånare möter konstnärliga uttryck i vardagen, i både offentliga miljöer och vårdmiljöer.”

I kulturplanen nämns flera gånger att Region Kronoberg arbetar aktivt med offentlig konstnärlig gestaltning. Det är positivt! Däremot saknas skrivningar i kulturplanen om enprocentsregeln, som däremot avhandlas kort i nulägesbeskrivningen (s 16): ”Region Kronoberg arbetar i enlighet med enprocentsregeln, en rekommendation som innebär att 1 procent av byggkostnaderna vid offentligt uppförda byggnader ska avsättas för konstnärlig gestaltning.” Mer detaljerade uppgifter finns på Regionkronoberg.se, under rubriken Konstnärlig gestaltning inom Region Kronoberg. Här framgår det att enprocentsregeln gäller vid ”byggnadsinvesteringar som överstiger 20 miljoner kronor i lokaler för verksamhet eller personal”.

Här ser vi en möjlighet för Region Kronoberg att höja ambitionsnivån genom att avsätta 1 procent i fler fall.

En satsning på gestaltad livsmiljö bör också omfatta möjligheter för kultur- och föreningsverksamhet att hyra lokaler till rimliga priser, utrymme för mer tillfälliga eller experimentella konstnärliga uttryck och stöd till lokala konstaktörer, något som också lyfts fram i regeringens proposition *Politik för gestaltad livsmiljö*.¹⁵

Vi föreslår att Region Kronoberg:

- tillför en skrivning i kulturplanen om att enprocentsregeln tillämpas i Region Kronoberg.
- avsätter 1 procent även för byggnadsinvesteringar som understiger 20 miljoner kronor, men att dessa medel läggs i en pott som kan användas för gestaltningsprojekt som inte nödvändigtvis är knutna till de platser som investeringarna omfattar.
- erbjuder verktyg till kommunerna som säkerställer att konsten finns med i samhällsplaneringen och bebyggelseutvecklingen i hela regionen, inklusive konstnärliga produktionsplatser som ateljéer, kollektivverkstäder och utställningsrum.

Konstnärlig produktion och visning

Vi vill framhålla vikten av att det finns en kulturell infrastruktur med funktionella produktions- och visningslokaler för ett livaktigt konstliv. När det gäller bild och form kan det till exempel röra sig om produktionslokaler som ateljéhus, enskilda ateljéer eller kollektivverkstäder men också utställningsplatser.

För bild- och formkonstnärer är det mycket viktigt att det finns gallerier, konsthallar och andra utställningsrum där de kan ställa ut, möta en publik och sälja sina verk, och det finns ett stort behov av sådana platser för de lokalt verksamma konstnärerna i Kronobergs län.

Vi föreslår att Region Kronoberg:

- gör återkommande kartläggningar av behovet av infrastrukturella satsningar för bild- och formsektorn och anslår medel för stöd till ateljéföreningar, kollektivverkstäder och andra konstnärliga produktionsplatser i länet.
- undersöker hur den kan öka antalet utställningsplatser i länet och tar fram en strategi för att förbättra möjligheterna för länets konstnärer att ställa ut.

7.3 Fotografi

KLYS är medvetet om att *fotografi* formellt sett inte är ett eget verksamhetsområde inom kultursamverkansmodellen, men vår medlemsorganisation **Svenska Fotografers Förbund (SFF)** vill till Region Kronoberg förmedla följande synpunkter på kulturplaneremissen.

Fotografer är en grupp som tyvärr ofta lätt faller mellan olika ansvar och insatser även inom kulturella och kreativa branscher. Men i takt med gig-ekonomins utveckling växer en arbetsmarknad med sämre villkor fram. Digitaliseringen skapar en mängd nya möjligheter inom kulturlivet men har inte i någon större utsträckning främjat fotografers (eller andra kulturskapares/upphovspersoners) möjligheter att få skäligt betalt, snarare tvärt om. Förutsättningarna måste bli bättre att leva och verka utifrån sitt kreativa yrke.

Vi önskar att Region Kronoberg har i åtanke att offentliga aktörer är stora bildköpare och får inte fallera när det kommer till att betala för sitt nyttjande av fotografiska bilder och verk, vilket vi tyvärr allt för ofta blir varse om sker vid beställningar och upphandlingar av fotografiska tjänster. De yrkesverksamma kulturskaparna måste ges bättre arbetsvillkor och uppdragsgivare respektera upphovsrätten samt ge rimlig och proportionerlig ekonomisk ersättning för deras arbete, i enlighet med de nya reglerna i upphovsrättslagstiftningen gällande den digitala marknaden som implementerades 1 januari 2023. SFF har rekommendationer kring arvorden och prissättning att tillgå för regionens aktörer vid beställning och inköp av fotografi. Vi vill också lyfta att namngivning av fotografer är praxis och vi anser att det är ytterst få situationer där det inte är praktiskt eller tekniskt möjligt.

Vad gäller den regionala biblioteksverksamheten och läs- och litteraturfrämjande verksamheten så vill vi uppmärksamma regionen på fotografiska böcker samt samtal om fotografiska böcker och fotografi på bibliotek – en genre som ofta hamnar i skymundan för övrig litteratur. Gällande insatser för att öka läskunnigheten vill vi uppmärksamma regionen på att den visuella läskunnigheten är likvärdig viktig. Den visuella läskunnigheten är generellt låg bland unga och utvecklingen av AI ställer allt högre krav på att kritiskt kunna granska stillbild och rörlig bild. Vi ser att region Kronoberg har en förståelse för detta i de resonemang som förs under Filmkulturell verksamhet, men anser att det samma gäller stillbild som rörlig bild.

Vad gäller det regionala bild och form-verksamhetens uppdrag vill vi understryka fotografin som en viktig del av bild- och formområdet med sina unika förutsättningar, möjligheter och behov. Vi ser inte att fotografi nämns här, medan andra bild- och formkonstnärliga uttryck beskrivs. Vi ser inget om att Region Kronoberg arbetar i överensstämmelse med MU-avtalet, men förutsätter att så görs. Den 1 januari 2024 trädde ett nytt MU-avtal i kraft. Vi vill uppmärksamma att MU-avtalet är tecknat mellan Kulturrådet och KRO, Svenska Tecknare och oss på SFF och gäller därmed även fotografer.

Många fotografer arbetar idag med både stillbild och rörligt. Vi benämner det inte film utan rörlig bild eller videoproduktion för att tydliggöra gränsdragningen mot kort-, dokumentär- och långfilm. En del fotografer arbetar både med video/uppdragsfilm och långfilm. Vi är glada att se regionens ambition att väcka och stärka ungas filmintresse och visa vägen till en yrkesbana inom film och rörlig bild. Här kan nämnas att stillbilden också kan vara en väg in för att på sikt arbeta med den rörliga bilden.

Konkret ser vi att insatser i form av fler utställningsplatser för fotografi, samtal kring fotografi, liksom mörkrum på KKV-verkstäder och studios att hyra för rimlig kostnad skulle bidra till bättre förutsättningar för fotografer verkandes i Region Kronoberg. Vi ser också behovet av att Region Kronoberg hjälper enskilda kulturskapare att komma in på skolorna, såsom redan görs på ett föredömligt sätt med institutioner/grupper i regionen. Vi uppmuntrar Region Kronoberg att se över i vilken av de grupperingar som regionen har samråd med som det finns kompetens eller representation inom fotografi, då detta skulle öka kunskapen om fotografi och förståelsen för behoven bland fotografer inom regionens professionella kulturliv.

7.4 Litteratur

Sveriges Författarförbund är medlem i KLYS och en facklig organisation för professionellt verksamma författare och litterära översättare. För närvarande har organisationen cirka 3 600 medlemmar. Den har funnits sedan 1893 och ser som sin uppgift att tillvarata och bevaka medlemmarnas juridiska, ekonomiska och ideella intressen, men också att skapa utrymme för brett och internationellt utbyte mellan författare och översättare. Författarförbundet erbjuder även rådgivning för allmänheten. Utöver KLYS medlem i organisationerna Copyswede, Bonus Copyright Access och ALIS.

Modigt litterärt arv

Författarförbundet noterar gillande och instämmande att "Kronoberg har ett modigt litterärt arv. Växjö kommun har utvecklat en unik plattform för yttrandefrihet, Det fria ordets hus, som utgör mötesplats för dialog, debatt och invånarnas egna uttryck och där samtida frågor om yttrandefrihet knyts samman med olika verksamheter i regionen, i samverkan med Region Kronoberg." Samverkan med Svenska PEN och ICORN och Växjös mottagande av fristadsförfattare är också något Kronoberg ska vara stolt över.

Litteratur Kronoberg

Däremot är föfattarna i länet osäkra på funktionen med Litteratur Kronoberg, som är "under uppbyggnad". I nulägesbeskrivningen uppges kostnaden vara 1,25 miljoner kronor per år. Dess uppdrag är att "utveckla den samtida litteraturen som konstform i länet". Författarförbundet undrar på vilket sätt samverkan kan ske mellan de olika ideella föreningarna i Kronoberg, och vad Litteratur Kronoberg kan tillföra till ett redan livaktigt litterärt föreningsliv. Sydsvensk samverkan över regiongränserna lyfts fram, men kunde man där tänka sig att företrädare från redan etablerade föreningar kunde delta eller på annat sätt finnas med.

Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg

Kulturplanen skulle vinna på att bättre beskriva och klargöra Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg. Det är inte ovanligt att just den regionala biblioteksfunktionen förblir en oklar och vag aktör i landets kulturplaner, och man frågar sig på vilket sätt regionbibliotek eller andra överordnande insatser för biblioteken egentligen främjar litteraturområdet.

8 Sammanfattning

KLYS ser positivt på Region Kronobergs förslag till ny/reviderad kulturplan för perioden 2025-2028, som föredömligt framhäver konstnärspolitiska perspektiv i den övergripande kulturpolitiken.

Vikten av att stärka de professionella kulturskaparnas villkor påtalas tydligt i planen, dock saknar vi konkretion och mer förankring i sak i den regionala verkligheten. Visserligen är det ett pedagogiskt upplagt och välskrivet dokument, men det är anmärkningsvärt att t ex både MU-avtalet och upphovsrättsliga frågor helt saknas i planen.

Konstnärlig frihet och yttrandefrihet betonas, och det är utförligt skrivet om armlängds avståndsprincipen mellan politiken och kulturlivets sakkunniga. Det är också bra med en tydlighet om betydelsen av kulturella och kreativa branscher i regionen.

Sammanfattningsvis är kulturplanens visioner och ambitioner inspirerande och uppmuntrande, men som så ofta i kulturplaner drar sig dokumentets författare för konkreta förslag. Det borde fler kulturplaner våga sig på, i stället för att bara hålla sig deskriptivt till sakernas tillstånd. Regionens förra kulturplan gav en bättre överblick över den regionala kulturpolitiken med mer siffror rörande ekonomi och statistik. Åskådligheten förbättras förhoppningsvis när den nya planen finner sin slutgiltiga form.

KLYS vill slutligen tacka Region Kronoberg för att vi gavs tillfälle att inkomma med dessa synpunkter på remissversionen av regionens kulturplan 2025-2028. Vi ser fram emot fortsatta samtal om kultur- och konstnärspolitiska frågor, både med kulturförvaltningens tjänstepersoner och regionala politiker.

För KLYS,

Carl Liungman
Regionalpolitisk strateg

KLYS – EN SAMLAD RÖST FÖR SVERIGES KULTURSKAPARE

Sveriges Författarförbund, Dramatikerförbundet, Svenska Journalistförbundet, Läromedelsförfattarna, Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Tecknare, Svenska Fotografers Förbund, Föreningen Svenska Tonsättare, SKAP, Federationen Svenska Musiker, Fackförbundet Scen & Film, Sveriges Scenkonstregissörer, Oberoende Filmares Förbund, Unionen- fackklubben vid SR, SVT och UR

Alströmergatan 12, 7 tr, 112 47 Stockholm • klys@klys.se • www.klys.se